

освіта. – 2016. – №5. – С. 46-52. 10. Осьодло В. І. Посттравматичне зростання особистості учасників бойових дій: сучасний стан та перспективи / В. І. Осьодло, Д. С. Зубовський // Український психологічний журнал. – 2017. – № 1. – С. 63-79. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukpsj_2017_1_8. 11. Ткаченко О. А. Динаміка морально-психологічного стану та посттравматичного розвитку військовослужбовців у ході антитерористичної операції / О. А. Ткаченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – 2017. – Вип. 6(1). – С. 118-127. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_6%281%29_22.

Седих К. В.

*доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології
Полтавського національного педагогічного університету імені
В.Г. Короленка*

м. Полтава, Україна

Метельська Н. Й.

асистент кафедри психології

Полтавського національного педагогічного університету

імені В.Г. Короленка

м. Полтава, Україна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ З РІЗНИМ РІВНЕМ КВАЛІФІКАЦІЇ

Вирішення актуальних завдань, які постають перед системою освіти України, потребує уваги до професійної підготовки працівників освіти. Як зазначає К. Седих, в останні роки має місце зміщення дослідницького інтересу від розробки та описання нормативних моделей особистості та діяльності фахівця до вивчення його професійної свідомості та самосвідомості [3, с. 211].

Проте аналіз психологічної літератури [1; 2; 4] засвідчив, що дотепер експериментально не вивчалась специфіка розвитку компонентів професійної самосвідомості працівників освіти та динаміка цих компонентів у ході набуття професійного досвіду. У зв'язку з цим нами було проведено емпіричне дослідження, у якому взяли участь 385 осіб — студенти старших курсів без професійного досвіду; педагоги, які на момент дослідження працювали за фахом менше 5 років, від 5 до 10 років або ж понад 10 років.

З метою узагальнення емпіричних даних був застосований факторний аналіз із процедурою Varimax-обертання з нормалізацією Кайзера. Нами виокремлено 23 змінних, що відображають дані проведення комплексу методик емпіричного дослідження. Узагальнені дані факторного аналізу подані у табл. 1.

**Таблиця 1. Ієрархія емпірично виділених факторів
у структурі професійної самосвідомості працівників освіти**

	Ранги за групами досліджуваних				Середній ранг за компонентом
	група 1 (0 рр.)	група 2 (0-5 рр.)	група 3 (5-10 рр.)	група 4 (10-... рр.)	
Ціннісно-смысловий	1	1	1	1	1
Оцінний	2	2	3	5	3
Когнітивний	3	3	2	2	2,5
Емоційний	4	5	4	3	4
Регулятивний	5	4	6	6	5,25
Вольовий	6	-	-	-	6
Мотиваційний	7	6	5	4	5,5

За даними таблиці можемо зробити висновок, що ціннісно-смысловий компонент, тобто здатність професіонала осмислювати оточуючу дійсність, встановлювати особистісний смисл діяльності та ідей, пов'язаних із професією, виступає найважливішим складником у самосвідомості фахівців педагогічної професії незалежно від рівня кваліфікації. Когнітивний компонент більшої ваги набуває зі зростанням професійної кваліфікації, а саме у працівників освіти з досвідом від 5 до 10 років та понад 10 років роботи.

Вага оцінного компонента знижується зі зростанням професійного досвіду. Емоційний компонент більшої ваги набуває у педагогів зі стажем понад 10 років, а найменшої — у працівників освіти з досвідом роботи до 5 років. Регулятивний компонент більшої ваги набуває у працівників з досвідом роботи до 5 років та студентів-старшокурсників, а зі зростанням професійної кваліфікації його вага зменшується. Найменшу вагу мотиваційний компонент має у студентів старшокурсників, проте вона поступово збільшується зі зростанням професійної кваліфікації педагогів. Вольовий аспект професійної самосвідомості набуває найбільшої ваги у майбутніх педагогів. Нами цей компонент розуміється як складова частина регулятивного, яка знаходить вияв у розвитку вольових якостей, здатності контролювати власне життя і діяльність за їх допомогою.

Отже, результати порівняльного дослідження засвідчили існування відмінностей у рівні розвитку усіх компонентів професійної самосвідомості працівників освіти з різним рівнем кваліфікації. Надання смислу власній професійній діяльності та усвідомлення себе частиною професійної спільноти ти є важливим незалежно від професійного досвіду. Зі зростанням професійної кваліфікації знижується роль професійної самооцінки та прийняття себе у діяльності, проте зростає рівень розуміння себе у професії. Зі зростанням рівня кваліфікації працівники освіти надають менше уваги питанням самоконтролю та саморегуляції у професійній діяльності. Це підтверджує той факт, що вольові якості у структурі професійної самосвідомості виділили для себе лише студенти без професійного досвіду. Також зі зростанням рівня кваліфікації більшої ваги набуває мотивація професійної діяльності, тобто педагоги більше уваги здатні приділити задоволенню потреби в самоактуалізації.

Література: 1. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала. Москва : Изд-во Моск. психолого-социального института, 2004. 752 с. 2. Катюк Я. Л. Особистісно-орієнтовані засади розвитку професійної самосвідомості майбутніх

психологів у системі післядипломної педагогічної освіти. *Особистісно-орієнтована підготовка майбутніх психологів у системі післядипломної педагогічної освіти*: посібник. Київ: НАПН України, Університет менеджменту освіти, 2015. С. 127-152. 3. Седих К. В. Супервізії для шкільних психологів-консультантів. Актуальні проблеми психології: зб-к наук. праць. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПНУ. 2009. Т. 7. № 19. С. 211-215. 4. Karaolis, A., Philippou, G.N. (2019). Teachers' Professional Identity. In: Hannula, M., Leder, G., Morselli, F., Vollstedt, M., Zhang, Q. (eds) *Affect and Mathematics Education. ICME-13 Monographs*. Springer, Cham.

Семенча Л. Г.
*кандидат психологічних наук,
голова циклової комісії психолого-педагогічних дисциплін
з методиками початкової освіти,
викладач психолого-педагогічних дисциплін
КЗ «Нікопольського фахового педагогічного коледжу» ДОР»
м. Нікополь, Україна*

КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

Постановка проблеми. Процес становлення особистості майбутнього фахівця за допомогою віртуального простору багатьма вченими трактується як "кіберсоціалізація", тобто засвоєння особистістю тих цінностей, які пропагують соціальні мережі (М. Данилова, Т. Карабин, А. Лучинкіна, К. Музиченко та ін.).

Але, на нашу думку, феномен кіберсоціалізації студентської молоді, особливості цього процесу недостатньо досліджені та потребують більш глибокого науково-теоретичного та практичного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми кіберсоціалізації як соціально-педагогічного явища займаються сьогодні як зарубіжні так і українські вчені О. Алексєєва, О. Воїнова, Л. Гуменяк, Д. Гумперт, Ю. Жидецький, Р. Каскарт, С. Кейслер, Є. Кудашкіна, Д. Ліклідер, М. Маркова, О. Маслов, В. Плешаков, Р. Тейлор, Н. Угольков [1-5].

Метою статті є теоретичний аналіз особливостей феномену кіберсоціалізації як особливого виду соціалізації особистості студента педагогічного коледжу в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Термін «кіберсоціалізація» вперше був введений російським вченим В. Плешаковим, який займається вивченням феномену кіберсоціалізації особистості з позиції соціальної педагогіки та психології. Кіберсоціалізацію дослідник визначає як «процес якісних змін структури самосвідомості та мотиваційно-потребової сфери особистості, що відбувається в результаті використання людиною сучасних інформаційно-комунікаційних, цифрових і комп'ютерних технологій» [5].

Умови сьогоднішнього дня, пов'язані з загрозою розповсюдження COVID-19, змусили більшість навчальних закладів перейти на дистанційний (віддалений) формат роботи і навчання.

Дистанційне навчання передбачає таку організацію навчального процесу, коли студент навчається самостійно за розробленою викладачем програмою і віддалений